

Is dè spèk?

Zekers, mar dan zonder rëndje vèt

Wè zeet uwes? Zo luidt de titel van het onlangs verschenen boek van de hand van Harrie van den Berselaar. Voor iedereen die in het Bosch en in taal en dialect in het algemeen geïnteresseerd is, zal dit werk een welkome nieuweling op de boekenplank zijn. Het stadsdialect van 's-Hertogenbosch was natuurlijk al voorzien van een mooi *Bosch woordenboek*, maar een beschrijving van de grammatica van het stadsdialect ontbrak nog. Dat is ook de waarde van *Wè zeet uwes?*: het is een dialectgrammatica en die zijn er maar heel weinig (in Noord-Brabant is de enige volledige dialectgrammatica afkomstig van A. P. de Bont, voor het dialect van Oerle (1961)) en het is een beschrijving van een stadsdialect en ook die zijn er niet zo veel. Van den Berselaar heeft jarenlange ervaring in het lesgeven over het Bosch met zijn Boschlogie-cursussen en dat is te merken. Op een vlotte manier neemt hij de lezer aan de hand door de klank- en vormleer van het Bosch, en door zeer veel smeùige voorbeeldzinnen te gebruiken en tien verhalen in het dialect op te nemen, maakt hij het lezen aangenaam. In de eerste hoofdstukken worden er enkele onderzoeksvragen geformuleerd. Enerzijds beschouwt de schrijver zich als een soort taalarcheoloog en wil hij in het reservaat, zoals hij een dialect een beetje ziet, onderzoeken of er nog rechtstreekse nazaten van de Germaanse voorouders van het Bosch te vinden zijn. Verderop in het boek komt hij hier echter nauwelijks op terug. Een enkele keer wordt er naar het Middelnederlands verwezen en alleen op blz. 42 vind ik kenmerken die Germaans worden

genoemd door Van den Berselaar. Daar gaat het nou net om kenmerken die niet Bosch (bijv. *sk in skiete*) of niet exclusief Bosch zijn. Het verband met het Germaans wordt bovendien niet uitgelegd. Anderzijds wil de schrijver weten wat nou echt Bosch is en of er één Bosch is. Voor de drie 'geografische' varianten van het Bosch, Vughterendijks, Hinthamereinds en Ortheneinds, heeft Van den Berselaar geen bewijs gevonden maar hij gelooft wel dat er verschillende varianten zijn. Deze zijn echter eerder op sociale factoren terug te voeren. Bovendien merkt hij verschillen op tussen moderner en meer archaisch Bosch en daaruit blijkt dat een dialect eigenlijk helemaal niet zo maar als taalreservaat mag worden gezien. Er is geen conclusie waarin verder met de onderzoeksvragen wordt afgerekend, maar die hadden eigenlijk ook niet gesteld hoeven worden. *Wè zeet uwes?* is als beschrijvend werk al voldoende waardevol van zichzelf. Tenslotte zijn er enkele detailopmerkingen te maken. Op blz. 65 schrijft Van den Berselaar ten onrechte dat *gij/ge* ontbreekt in West-Brabant, want die woorden zijn tot in Steenberg in gebruik. In de uiteenzetting van de verkleinwoordvorming (blz. 59) heeft *hempje* inderdaad de -d- verloren; het is evenwel niet afgeleid met -je maar met -pje, net als bloempje in het Standaardnederlands. Op blz. 61 wordt *nouwe maondag* een verbuigingsvorm genoemd. Het bijwoord *nou* is daar niet verbogen, maar gevolgd door een voorzetsel *e(n)*, dat wordt gebruikt vóór de namen van de dagen, als 'de vorige' of 'eerstkomende' bedoeld

wordt (zie het *Etymologisch dialectwoordenboek* van A. Weijnen (1996: 41 en 46). Maar zoals gezegd betreft het hier maar details en is er met het verschijnen van *Wè zeet uwes?* een belangrijke bijdrage aan de beschrijving van het Bossche dialect geleverd.

Harrie van den Berselaar, *Wè zeet uwes? Over de stadstaal van 's-Hertogenbosch. Met tien Bossche verhalen* ('s-Hertogenbosch 2003).

* Dr. J. Swanenberg is als dialectoloog verbonden aan de afdeling Taalwetenschap van de KU Nijmegen